

איתרות ומאיד ממשל הבורא

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

תכלית כל השכלים - להתחבר לשרשם שהוא הבורא

במאמר זה, מבאר המגיד יסוד גדול מיסודות תורת החסידות בענין האותיות שהם כלים לגילוי אורות אלקות, שלמעלה מהבנת והשגת השכל.

ויסוד הענין הוא, ששכל הנבראים הוא מוגבל, ואינו יכול להשיג דבר שאינו נראה בחושים הגשמיים, וגם מי שמרומם את נפשו ורוחו על ידי התבוננות מרובה והתקשרות דעתו באלקות, יכול הוא להשיג על כל פנים את העניינים הרוחניים המובנים בדרך משל ונמשל, אבל להשיג אור אלקות ממש, לא יוכל.

ועם כל זה בני ישראל הם חלק אלוך ממעל, ונפשם חמדה לדעת רז סודותיו יתברך, ולא יסתפקו בהשגות שכליות, כי כל חפצם ורצונם הוא שתתכלל נפשם באור אין סוף.

והתכללות הנפש באור אין סוף, היא על ידי שהנשמה עצמה מגלה את שורשיה שלה עצמה העליונים החקוקים באור אין סוף, שבאמת הם מציאות אחד עם אור אין סוף, וממשיכה הארה מהאור הזה למטה - לחלקיה התחתונים של הנפש, שתעשה כולה כשלהבת אש העולה מאליה לקבל את אור המלך ברוך הוא.

ולכן נתן הקב"ה לבני ישראל מתנה טובה, היא התורה שאותיותיה נחצבו מאור אין סוף ממש, ועם כל זה האותיות מצויירים על ידי קוים, המורים על כך שהאור אין סוף נצטמצם על מנת להשפיעו לתחתונים.

ואמנם יש בזה שני אופנים, האחד היא שהאותיות מצטרפות לתיבות וירודות לעולם בדרך הבנת השכל, ובשכל האלוקי הזה מתאחדים הנשמות בחכמת הבורא, וזה ענין תורה שבעל פה שבה יורדת ההשגת אלקות בדרך חכמה מושגת, והשני הוא שהאותיות עצמם מאירות את אור אין סוף באופן שלמעלה מהשכל וההשגה, ואנו מקבלים השגה זאת על ידי ההסתכלות באותיות ועל ידי דיבורי האותיות של פסוקי התורה.

והאופן השני הזה הוא שהאותיות הם כעין אספקלריא שמביאה את ההשגה הרחוקה מגילוי אל השגת הרואה בו, והאותיות הם הפורחות למעלה להביא את השגת הבורא אל האדם, ובאמצעותם הוא משיג ולא באמצעות שכלו.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד זיע"א לפרשת השבוע

עַל כֵּן יֵאמְרוּ הַמְשָׁלִים בְּאוֹ חֲשָׁבוֹן תִּבְנֶה וְתִכְוֶנָּה עִיר סִיחוֹן (במדבר כא כז). כִּי הַחֲשָׁבוֹן סוֹף הַמְדִרְגוֹת, לְאַחַר כָּל מִשָּׂא וּמִתָּן עוֹשִׂין חֲשָׁבוֹן, לְאַחַר הָאוֹתוּיּוֹת מְחַשְׁבֵי חֲשָׁבוֹנוֹ לְמַשֵּׁל תִּבְיַת שֵׁם הוֹי"ה כְּשִׁמְחֻשְׁבִים חֲשֻׁבוֹנָה עוֹלָה מִנִּין כ"ו, וְזֶה מוֹרָה עַל סֵךְ הַכִּלְיִי שֶׁל הָאוֹרוֹת הַכִּלּוּלִים שֶׁם בְּאוֹתוּיּוֹת אֵלוֹ וּבִהְשָׁגַת הָאֱלוּקוֹת הַנִּמְשַׁכֵּת מֵהֶם, וְיִשׁ חֲשָׁבוֹן תַּחֲלַת הַמְדִרְגוֹת, כִּי סוֹחֵר מְחַשֵּׁב לְעִשׂוֹת זֶה הַמְקַח וּמִמְכָּר, וְאִם יִרְוֶיחַ וְזֶה חֲשָׁבוֹן שֶׁבִּבְחִינַת מַחֲשֵׁבָה הַקּוֹדֶמֶת לְמַעֲשֵׂה, לְהִכִּין אֶת הַכּוֹחוֹת הָעֵתִידִים לְצֵאת וּלְהִתְגַּלּוֹת בְּאוֹפֵן שֶׁבִּסּוּפוֹ שֶׁל דָּבָר יִהְיֶה מִזֶּה רוּחַ כִּמְנִין הַקְּצוּב בְּמַחֲשֵׁבָה תַּחֲלִילָה. וְנִמְצָא שֶׁאֵף עַל פִּי שֶׁבִּמְחֻשְׁבָה לֹא הִיא רְאוּיָה לְמִנּוֹת מִנִּין הַכּוֹחוֹת הַיּוֹצֵאִים מֵהַשּׁוֹרֵשׁ, כִּי שֵׁם כָּל הַכּוֹחוֹת הֵם אֶחָד מִמֶּשׁ עִם הַחוּשֵׁב עֲצֻמוֹ וְחֻמְתּוֹ, שֶׁהִרִי אֹר הַבּוֹרָא הוּא הַכּוֹלָל אֶת כָּל הַסְּפִירוֹת וְהָאוֹתוּיּוֹת, מִכָּל מְקוֹם שִׁיךְ בְּמַחֲשֵׁבָה קְדוּמָה עֵנִין הַחֲשָׁבוֹן שֶׁהוּא 'סְפִירַת הַמְּלֻכּוֹת' שֶׁל מַעֲלָה שֶׁעֵנִינָהּ הוּא לְגַלּוֹת אֹרוֹת בְּאוֹפֵן וּבִמְנִין הַנִּצְרָךְ לְפִי כָּל מִצַּב, כְּלוּמַר בְּהַתְאֵמָה אֶל הַמְּקוֹם וְהַשְּׂעִיָה וְהַנִּפְשׁ הַמְּקַבֵּל אֶת הָהָאָרָה, עַל מִנַּת לְגַלּוֹת שֵׁם אֶת הָהָאָרָה הַפְּרִטִית שֶׁל גִּילּוּי הַשֵּׁם הַמִּיּוֹחֵדֶת אֵלֶיָה.

וְלְמַשֵּׁל הַבּוֹרָא בְּרָא עוֹלָמוֹת וְצִרְפוֹי הַמְּדוֹת וְכָל עוֹלָם כְּלוּמַר כָּל הַשְּׂפַעָה כְּלִלִית שֶׁל גִּילּוּי אֱלּוּקוֹת, מוֹרַכְבַּת מְצִירּוֹפֵי הַמִּדּוֹת, שֶׁבְּצִירּוֹפָם יַחַד מִתְּגַלֶּה אוֹתוֹ גִּילּוּי אֱלּוּקוֹת. לְמַשֵּׁל עוֹלָם א' בְּצִירּוֹף יו"י המורה על חכמה עילאה וחכמה תתאה המתחברים יחד באמצעות הווא"ו שהיא הדעת, ועל ידם מתגלה אלופו של עולם, וְהַמְּדוֹת בְּסִדְרָן זֶה הַמִּדּוֹת הַמְּאִירוֹת עַל יְדֵי אוֹת אֱל"ף הִיא בְּסִדְרָן זֶה, שֶׁבְּתַחֲלִילָה מְאִירָה הַיּוֹד שֶׁהִיא הַחֻכְמָה, וְאַחַר כֵּךְ הַהִמְשַׁכָּה וְהַהִתְקַשְׁרוֹת שֶׁהִיא הווא"ו וְאַחַר כֵּךְ הַיּוֹד, וְאוֹתוּיּוֹת ב' בְּצִירּוֹף מְדוֹת אַחֲרוֹת הַמּוֹרָה עַל שְׁלוֹשֶׁת וו"ן הַמִּתְחַבְּרִים יַחַד וְהִיא הָאֵרֶת הַיְחוּד וְהַהִתְקַשְׁרוֹת, וּבְאִפְסָן אַחַר כְּבִיכּוֹל גַּם הַחִיבּוּר שֶׁל הַמִּדּוֹת הוּא בְּאוֹפֵן מִיּוֹחֵד כְּדִי שֶׁתִּתְגַּלֶּה עַל יְדֵם מִיֵּן הָאָרָה אַחֲרַת הַמִּיּוֹחֵדֶת לְאוֹת זֹאת.

וכן בכל האותיות בְּמַחֲשֵׁבָה הַטְּהוֹרָה הֵינּוּ הַמַּחֲשֵׁבָה שֶׁלְמַעֲלָה מִכָּל הַמִּדּוֹת וְהָעוֹלָמוֹת, וְנִקְרָאֵת 'טְהוֹרָה' כִּי הִיא מוֹפְשֻׁטֶת וְנִעְלָה מִכָּל הַשְּׂגָה וְתַפְסִיחָה וְגַדְרָה, חֲשֵׁב בְּתַחֲלָה כְּמָה מְדוֹת וְצִרּוֹפָן, וּבְנֶה מֵהֶם עוֹלָמוֹת אֵלוֹ, וְזֶה עֵנִין חֲשָׁבוֹן תַּחֲלִילַת הַמְּדִרְגוֹת, שֶׁמַּחֲשֵׁב אֶת צִירּוֹפֵי הַמִּדּוֹת בְּאוֹפֵן שֶׁיִּתְגַּלּוּ מֵהֶם אוֹתָם הָהָאֹרוֹת הַנִּדְרָשׁוֹת לְגִילּוּי אֱלּוּקוֹתוֹ יִתְבַרַךְ בְּתַחְתּוֹנִים.

וְזֶה צִרּוֹף תִּבְיַת חֲשָׁבוֹן, כִּי חֲשֵׁב וְהַמְשִׁיף בְּוָא"ו שֶׁהִיא כַח הַכִּלְיִי שֶׁל הַהִמְשַׁכָּה מֵהַמַּחֲשֵׁבָה אֶל הַמִּדּוֹת, דְּצוֹרֵת הו' הוּא הַמְשַׁכָּה וְהַתְּפַשְׁטוֹת מֵאוֹת יו"ד בְּרֵאשֵׁי, לְהַבְנֶה וְצִירּוֹ אֶל הַהִבְנָה הַכִּלְיִית שֶׁמְקַבֵּל אֶת הַצִּירּוֹר הַכִּלְיִי שֶׁנִּצְטִייר בְּכָל עַתָּה וְעַתָּה, וּמִתּוֹכָה מוֹצִיאָה אֶת הַהִשְׁגָּה הָאֱלוּקִית הַטְּמוּנָה בְּתוֹכָהּ וְהַמְשַׁכָּה זֹאת מֵהַחֻכְמָה אֶל הַבִּינָה הִיא עַל יְדֵי 'סוּד אַבָּא' שֶׁבוּ הַמְשַׁכֵּת כַח הַחֻכְמָה, וְאַחַר כֵּךְ 'תִּבְנֶה' הַהִבְנָה שֶׁל הַתַּחְתּוֹנִים שֶׁמִּצְטִיירִים בֵּהֶם הָאוֹתוּיּוֹת בְּמַחֲשַׁבְתָּם וּמִשֵּׁם לְבִינָתָם הֵינּוּ שֶׁבָּא לְסוּד הַבְּנִין אֶל יְסוּד הַהִבְנָה שֶׁכֵּבֵר נַעֲשֵׂה מֵהַבְנָה' לְבִינִין מִמֶּשׁ, לְהִשְׁגָּה בְּרוּרָה בְּמַחֲשַׁבּוֹת הַתַּחְתּוֹנִים, וְאַחַר כֵּךְ 'תִּכְוֶנָּה', הַמְּכוֹנְנוֹת הַכַּח שְׁנוּבַע מֵהַמַּחֲשֵׁבָה הַמּוֹלִידָה אֶת הַהִבְנָה לְחוּץ, וְאַחַר אַחֲרֵי שֶׁנִּשְׁלַמָּה הָהָאָרָה בְּכִלְלוֹתָם וְאוֹר אֵין סוֹף מְאִיר בָּהֶם, כֵּךְ לְעִיר סִיחוֹן מְלִשׁוֹן 'שִׁיחָה' הֵם הַדְּבָרִים שֶׁהוֹצִיאָן הַקֵּב"ה לְפַעֵל בְּאוֹתוּיּוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁבֵּהֶם שׁוֹרָה אֹר אֵין סוֹף.

וְהַמְשָׁלִים נְקָרָאִים, הָאוֹתוּיּוֹת נְקָרָאִים 'מוֹשָׁלִים', מְלִשׁוֹן מִמְשָׁלָה וּמְלִשׁוֹן מְשָׁל, וְכִמוֹ שֶׁמִּבְּאֹר עֵנִין מִמְשָׁלָה שֶׁבְּאוֹתוּיּוֹת: כִּי הַמְּלֻכּוֹת דּוֹבֵר דְּבָרִים שֶׁבֵּהֶם מְאִיר אֹר אֵין סוֹף, וְהַעֲבָד נוֹטֵל אֵלוֹ הַדְּבָרִים בְּשִׁכְלוֹ וְאַצְלוֹ הַסִּדְרָן הוּא מִלְמַטָּה לְמַעֲלָה - שֶׁבְּתַחֲלִילָה מְשִׁיג הַדְּבָרִים, וְכִשְׁמַעְמִיק בֵּהֶם אֵז עַל יְדֵי שִׁכְלוֹ מִבִּין הַמְּלָךְ.

[וְהַטְּעַם שֶׁנְּקָרָאִים הָאוֹתוּיּוֹת בְּלִשׁוֹן 'מְשָׁל', הוּא מִכִּיּוֹן ש] בְּאֵמַת אֵינוֹ שִׁכַּל הַמְּלָךְ עֲצֻמוֹ, אֵלָּא הָאֵרֶת הַשִּׁכַּל זֶה הוּא הַמְּתַלְבֵּשׁ בְּהַדְּיָבוּרִים וּמְאִיר בֵּהֶם, כִּי אֵי אִפְשָׁר לְעַלּוֹל לְהַשִּׁיג הָעֵלָּה, אֵף עַד יִן מְחַבֵּר בְּשִׁכְלוֹ לְשִׁכַּל הַמְּלָךְ כִּיּוֹן שֶׁכַּח הַפּוֹעֵל בְּנַפְעֵל, וּמִכִּיּוֹן שֶׁהָאוֹתוּיּוֹת הָאֵלוֹ יִצְאוּ

שור העולם אָמרו 'עולם' מלשון 'העלם', שעל ידי ה'העלם' שהוא הצמצום במדרגת ה"ד" שהיא החכמה, נתגלה האור ב'עולם'.

וְכַשֶּׁהֲנִיצוּצוֹת נשמות ישראל שנמשכו מהשורש הכללי שלמעלה מההשגה, **רוצים לחדש אהבתם ויראתם להבורא ברוך הוא וההתפארות להתלבש הבורא ברוך הוא בהם**, שיתווסף להם שפע חדש של השגת אלקות, שבהשגה זאת יתלבש השגת הבורא באופן יותר גדול, ועל ידי זה ישרה עליהם קדושת הבורא יותר מבתחילה, ואז **מקבלים מהשרשים** שמשם מקורם של המידות כולם, וברצונם של הניצוצות לקבל שפע מחדש הם מעלים 'מיין נוקבין' שהוא רצון אצל השרשים האלו להשפיע, **ונתמלא האל להשפיע מטובו ונתחדשים ואומרים כתר יתנו לך והבן.**

ומשה רבנו עליו השלום נתעלה אל עצמות השכל האלו, **והבין ממדות האל בצד מה על ידי בחינת מ"ה** שבו שעל ידי זכה להשיג בחינת התורה כפי שהיא במחשבה עליונה, **וזה שביקש משה 'הודעני נא את דרכך' (שמות לג יג), הנותיבות העליונות השרשים העליונים הנקראים 'ארחין' שמהם נמשכים המידות למטה, וזה 'שמי ה' (שמות ו ג) שהשיג משה (תיקוני זוהר תיקון סט) גילוי שם הוי"ה שהוא דביקות ה' מחמת עצמיות המחשבה הדבוקה בשרשה, ולא מחמת המידות שנשתלשלו למטה בעולם, ונקרא אספקלריא המאירה בעצמה שם הוי"ה שממנו נמשכים המידות הוא בחינת אספקלריה המאירה, מכיון ששם זה עצמו הוא השורש העליון המאיר, מה שאין כן המידות הנמשכות משם הם בחינת אספקלריה שאינה מאירה, והבן.**

היו תחלה בא"ן, האדם משיג לשרשו לאותו צמצום שהצטמצם בו הבורא על מנת שיוכל להשיג, ומכח השגה זאת **ומאיר בו שרש האי"ן** היינו **ומשיג שהבורא ברוך הוא מאיר בו** שאף על פי שאינו יכול להשיג מהות האור, יכול להשיג מציאות הדבר הזה על כל פנים, והיינו שהבורא מאיר בו, **ומשיג מהבהירות הבורא, לאיזה מדה מחבר** משיג את הבהירות שיורד ונמשך על ידי מידה זאת שמשגי כפי שכלולה באין סוף.

ומזה שרש האי"ן נקרא (שמות ו ד) וגם הקמתי את בריתי כו' אתם לתת להם את ארץ פנועו את ארץ מגריהם אשר גרו בה', זהו הקמת הברית שהיא התקשרות פנימית ועצמית בין משפיע למקבל, שעל ידה נעשה המקבל ראוי לקבל השפע, ועל ידי זה ממשיך המשפיע עצמו למקבל ומוריד לו שפעו, **שמאיר במדות ומשפיע מכבודו לברואיו, וזהו 'ארץ מגריהם אשר גרו בה', אשר גרו בה קאי על שלושת המידות של האבות הקדושים חסד גבורה תפארת שנמשכו משורש ה'אין' שהוא ארץ מגוריה כלומר שמשם הופיעו מדות אלו ונמשכו לעולם, שהיו תחלה בה שם באין.**

ואלו המדות של האין בעצמו נקרא אין סוף המידות עצמם הם נקראים גם כן אין סוף, כיון שהם כלולים במחשבת המלך שהיא חלק מעצמותו, **וזה (ספר יצירה פרק א משנה ג) עשר ולא אחד עשר, שלא יבואו אלו המדות של האין בחשבון, כי אי אפשר להשיגם, ואלו הם אלקות בעצמם** וקא משמע לן שמידות אלו הם בגדר 'אין סוף' ואין לחשוב שיש בהם השגה חלילה, **ונקרא אל.**

והבורא העתיקם כמו 'ויעתק משם ההרה לבית א-ל' (בראשית יב ח) שהוא לשון מעבר והסתלקות ממקום למקום, **להופיע** כדי להתגלות בעולם באופן של הופעה והתגלות בהדר כבודו, **שהברואים ישיגו בו, ונקרא אדון** שהוא בחינת מלכות, **כי לזה עובדין** שהעבודה היא לחלק שנתגלה בפועל על ידי דיבורו יתברך, שהרי מחשבת הקב"ה אי אפשר להשיג, נמצא שאנו עובדים את דיבורו יתברך, **ונקרא אדני', אדון בתוספת יו"ד** שמורה על 'חכמה' שהיא ההשגה שמשגיגים באלקות, **כי ממליכין למה שמשגיגין באלקות. וזה 'נער הייתי וגם זקנתי' (תהלים לז כה), כי בתחלה היה האור בגדר 'נער' שמורה על האור כאשר הוא הוא עדיין נסתר, וכמו שכתוב (ישעיה י ט) 'ונער יכתבם', זה יו"ד (סנהדרין צה:), ששם האור עדיין לא בא לכלים ולדרגת השכל ולכן הוא **בהעלם גדול, ואחר כך בא בהתלבשות** באופן של השגה, **וזהו (יבמות טז):****

מעולמות שהם בבחינת 'שכל המלך', שעולמות המחשבה והבינה הם המוציאים אותם מהכח אל הפועל, נמצא שהארת המחשבה העליונה מאירה בהם, באופן של קשר של חיבור עצמי, שעל ידי שהם אחד ומקושרים זה לזה נמשכת הארה מהמשפיע למקבל אף על פי שהוא בבחינת אור אין סוף.

ונקרא שכלו משל לשכל המלך שכמו שהשכל שבמשל מאיר בנמשל אף על פי שהנמשל אינו כלל באותו ענין של המשל ואינו מאותו מין דבר שיוכלו להבין מתוכו את אמיתות העניין, כדוגמת הא' שנמשלת לשואב מים האוחז שני דליי מים בשני ידיו, שהאחת למעלה והשנייה למטה, ואין זה אלא משל להמשכת החכמה מלמעלה למטה, מכל מקום הארת המשל יוצאת על ידה, **וזה 'אחזו שער' (איוב יח כ) מרמז על נביעת השכל** ממקורו בבחינת ה'שערות' שהוא גם כן מלשון 'שיעורים', והם האותיות המחלקים את השכל לנביעות דקות כדי שיוכל השכל האלוקי לרדת לעולם המוגבל, ולרדת טיפין טיפין עד שיתקבלו בשלימות בהשגת התחתונים.

וזה נקרא אספקלריא שאינה מאירה מכיון שאין ההארה המקורית מתגלית בעצמה על ידה, אלא נראה מתוכה הארה חדשה שהיא תולדה מהאור הראשון **כי שכלו נעשה אספקלריא לשכל הבורא** שההארה שנובעת מתוך האותיות שמחשב אל תוך שכלו, גונזת ומעבירה בקרבה גם את הארת המחשבה הקדומה שנצטמצמה באותיות, **והבורא מצמצם שכלו בו, ונקרא מידת צמצום זה בשם אל שדי, שאמר לעולמו די (חגיגה יב), לשון צמצום.**

וכל השגתם כל ההשגה שמאירה באותיות, מה היא, **שמאיר בהם האי"ן**, אין בהם השגה מוגדרת בשכל, אלא מהות ההשגה היא ידיעת מציאות ה' שהיא ידיעה בבחינת אין סוף, ידיעה שנובעת ומחלחלת בין האותיות (ונקראת הלוכח שבתוך האותיות), **כי הרי שרשי כל המדות היו ב'אין', ואחר כך התצמצם הבורא ברוך הוא כפיכול להתלבש במדות אלו** "שברא הקדוש ברוך הוא דבר שיברא מידותיו שיקרא לנו אב, ויקבל תענוג מאתנו, ויאהב אותנו, ויראה להתרחק מאתנו כאב מבנו יחידו, ויתפאר בנו, וינצח הכל מאתנו". **והוציאם אחר כך** מכח התלבשות זאת שהקב"ה מתלבש במידות אלו, מאירה הארת אלקותו במידות אלו והיא מתגלה על ידם - לאוחזים במידותיו (על דרך (סוטה יד.) מה הוא רחום אף אתה רחום), **אבל ממדות האי"ן בעצמם אי אפשר להבין כלל כי הם מידות אין סוף, וכיון שמהותם הוא אור אין סוף, ממילא לא שייך כל תפיסה והשגה בהם, ונקרא שם (איוב כח כב) אבדון ומות** אָמרו באַזְיָנו שְׁמַעְנוּ שְׁמָעָה, וכן (שם פסוק יד) **תהום אָמרו לא' ב' היא, וְיָם אָמרו 'אין' עִמָּדִי, לאִפְסִיט הַשְּׁגָה שָׁם.**

אבל מכל מקום, כיון שכל מדות האדם

